

Motion till riksdagen 2008/09:Ju343

av **Anders Karlsson och Christin Hagberg (s)**

Tillsyn av advokater

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om advokatverksamhet.

Motivering

Enligt 8 kap. 4 § rättegångsbalken skall en advokat i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. En advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta. Enligt 8 kap. 6 § rättegångsbalken utövar Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd tillsyn över advokatväsendet. Styrelsen och disciplinnämnden skall se till att en advokat vid utförande av talan inför domstol och i sin övriga verksamhet fyller de plikter som åvilar honom. En advokat är skyldig att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen. Justitiekanslern får begära åtgärd hos disciplinnämnden mot en advokat som åsidosätter sin plikt och hos styrelsen mot den som inte längre är behörig att vara advokat. Enligt 8 kap. 7 § rättegångsbalken skall en advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt uteslutas ur Advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande får i stället varning tilldelas honom. Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande får han uteslutas ur samfundet. Advokatsamfundet kan sägas ha en dubbel funktion: dels utövar samfundet verksamhet av offentlig-rättslig karaktär, dels har man att ta till vara advokaternas allmänna yrkesintressen. I detta hänseende fungerar samfundet som ett serviceorgan för ledamöterna i exempelvis frågor om fortbildning och information. Stadgarna för Advokatsamfundet skall fastställas av regeringen. De reglerar Advokatsamfundets verksamhet och anknyter på olika sätt till bestämmelserna i 8 kap. rättegångsbalken. Vad som ligger i begreppet god advokatsed har inte närmare

Fel! Okänt namn på

preciserats vare sig i rättegångsbalken eller i samfundets stadgar. Inom advokat kåren har det emellertid genom årens lopp utbildats vissa yrkesetiska principer. En offentlig utredning som antog namnet Advokatkommittén lämnade i mars 1999 sitt betänkande, SOU 1999:31 Tillsyn över advokater m.m., och föreslog då bland annat att JK:s tillsynsfunktion skulle upphöra och att det allmännas inflytande över tillsynen i stället skulle förstärkas genom att ordföranden i disciplinnämnden skulle vara eller ha varit ordinarie domare.

För den allmänna tilltron till rättsväsendet finns det anledning att hålla ett särskilt vaksamt öga på advokaten som fri företagare i den offentliga rättens tjänst. De kortfattade bestämmelserna i 8 kap. rättegångsbalken, jämte Advokatsamfundets regler om ”god advokatsed” saknar preciserade rekommendationer för uppdragets genomförande och ger inga bindande anvisningar om ansvarspåföljder. Det är i dag i juridiska kretsar sålunda ett välkänt faktum att flera advokater som medverkat i oetiska förfaranden inte uteslutits utan på sin höjd fått en varning eller erinran.

Sveriges Advokatsamfund har en dubbel funktion: dels utövar samfundet verksamhet av offentligrättslig karaktär, dels har man att ta tillvara advokaternas allmänna yrkesintressen. I den disciplinnämnd med elva ledamöter som granskar advokaters rättsvårdande verksamhet är åtta advokater och medlemmar av samfundet. Det är i dag i juridiska kretsar ett välkänt faktum att flera advokater som medverkat i oetiska förfaranden inte uteslutits utan på sin höjd fått en varning eller erinran. Risken för att rättssystemets aktörer skyddar varandra när felaktigheter upptäcks är påtaglig.

En missnöjd klient i Norge kan vända sig till ett av sju regionala disciplinråd och därefter till en central offentligt tillsatt nämnd med två kundrepresentanter och två advokater under ledning av en neutral domare.

I Danmark består tillsynsnämnden av ett ordföranderåd med tre domare samt sex kundrepresentanter och nio advokater. Denna balans har uppenbarligen reducerat problemet med den inte helt ovanliga vänskapskorruptionen. Omkring 40 procent av anmälningarna till den danska tillsynsnämnden har lett till påföljd. Det är med andra ord mer än fyra gånger vanligare att advokater prickas i Danmark än i Sverige. Danmark lär ha skärpt tillsynen ytterligare, vilket vi av tidsskäl inte kunnat kontrollera. I Sverige friar ofta domstolarna regelmässigt försumliga advokater från ansvar.

Under åren 2003–2007 avgjordes 3 564 ärenden i Advokatsamfundets disciplinnämnd. Det ledde till 639 prickningar, men endast i sju fall blev en advokat utesluten och förlorade sin titel. Kalla faktas kartläggning visar att det finns 33 misskötsamma advokater som har prickats tre gånger eller mer utan att förlora sin titel, 16 advokater har fem prickar eller mer på sig. En advokat i Stockholm har prickats elva gånger utan att förlora advokattiteln. Drygt 500 personer framför varje år klagomål till den disciplinnämnd där advokaterna är i klar majoritet (åtta mot tre samhällsrepresentanter). En enig prövningsavdelning (två advokater och en samhällsrepresentant, som inte nödvändigtvis måste delta) kan avfärda kritiken utan disciplinnämndens granskning. Det sker i ungefär tre av fyra anmälningar. Endast knappt tio procent av anmälningarna resulterar i disciplinär påföljd. Som jämförelse kan

Fel! Okänt namn på

nämnas att Allmänna reklamationsnämnden (ARN) ger kunden rätt i ungefär hälften av fallen.

Den tillsyn av advokatverksamhet som tillkommer Justitiekanslern (JK) har ett synnerligen begränsat värde eftersom JK bara får ta del av besluten, men inte har tillgång till beslutsmotiveringar och övrigt underlag, vilket förre JK Hans Regner fann synnerligen problematiskt.

Vi vill också hänvisa till det regelverk som gäller för en med advokater jämförbar yrkeskår – revisorerna. I motsvarande revisorsnämnd är icke-revisorer i klar majoritet. Dess tillsynsverksamhet består av fyra delar: systematisk och uppsökande tillsyn, löpande kvalitetskontroll, disciplinärenden och förhandsbesked. Dessutom måste revisorerna vart femte år ansöka om förnyat förtroende och bekosta denna verksamhet själva. Ett liknande system på advokatområdet skulle sannolikt sortera bort alla dem som inte uppfyller kraven på god advokatsed och etik.

Mot bakgrund av de uppenbara brister som föreligger i det regelverk som i dag omfattar advokatverksamhet föreslår vi sammanfattningsvis att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning som snarast möjligt omsätts i en proposition till riksdagen. Vi föreslår därutöver att de förslag vi framlägger enligt ovan beaktas i sammanhanget.

Stockholm den 2 oktober 2008

Anders Karlsson (s)

Christin Hagberg (s)